

בכורות ח, ב

אית לן ריחייא דתבירא, חייטיה. אמר כרוכו לי מיניה גרדי ואיחייטיה. [אמרו ומי איכא דיכול למיכרך גרדי מריחייא. אמר להו ומי איכא דחייטא ריחייא]. (עפ"י גירסת הגר"א וכו"ה בעין יעקב)

רש"י

חייטיה. תפור אותה. כרוכו לי גרדי מינה. הוציאו לי ממנה חוטין כדרך נשים שמוציאין חוטין מן הבגד ותופרין אותו בהן. גרדי. בלעז פירנ"ש.

ביאור הגר"א

אית לן ריחייא דתבירא. הענין, כמו שנאמר 864: "והאברתי מהם [...] קול רחיים ואור נר" כו'. והענין, כמו שאמרו 865: "קול רחיים בבורני שבוע הבן שבוע הבן שם, אור הנר בכרור חיל משתה שם משתה שם". והוא כמו שאמרו 866: "[שחקים, שבו רחיים] עומדות וטוחנות מן לצדיקים, כמו שנאמר 867: ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח כו' ודגן שמים נתן למו". והוא מוונות

שחסרו בגלות 868, כמו שנאמר 869: "ובטלו הטוחנות כי מעטו". ואמרו 870: "זכר זה [כר] ככרו עמו, נקבה נקיייה באה". ולפיכך רחיים סימן לבן.

ונאמר 871: "הקול קול יעקב והידים ידי עשו". כשהקול קול יעקב או אין הידים ידי עשו כו', וכשנפסק הקול יעקב בתורה או והידים ידי עשו 872, אז מקויים בעשו "ועל

864 ירמיה כה, י. 865 סנהדרין לב, ב. ופרש"י שם: "סימן הוא שיש שם ברית מילה, כמכריו ואמר שבוע הבן כאן, והריחיים סימן לשחיקת סממנין למכת התינוק". 866 חגיגה יב, ב. למה נקרא רקיע שלישי: שחקים. בכת"י חסר כמו שלש תיבות. 867 תהלים עח, כג-כד. 868 ברעיא מהימא כרך ג פרשת פנחס (ולא ע"א): "בני בכורי ישראל כגוונא דא לית לון לישראל מוונא בגלותא אלא ע"י אומין דעלמא, אבל כד אינון בארעא דישראל מוונתוהו ע"י שכנתא". [אין להם לישראל מוונות בגלות אלא על ידי האומות, אבל כשהם בארץ ישראל מוונתם מידי השכינה]. עיין בבבית יצחק לרי"א חבר (ליקוטים עמ' ס): "וזה סוד גדול בדברי רז"ל על פסוק 'והיה ביום ההוא תקראי לי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי', ואמרו רז"ל ככלה בבית חמיה ולא ככלה בבית אביה, והוא כי שני דברים מחוייב האיש לאשתו: א) למוונות וכסות ושאר צרכי הבית וכו'. ב) לזיווג להוציא תולדות. ועל הראשון נקרא 'בעל' והשני לזיווג נקרא 'אישי' וכו', בעת שישראל שרויים על אדמתם וכו' ואז הוא נקרא בשם 'אישי' וכו', משא"כ בגלות אז נקרא בשם 'בעל' שמאיר לה רק דרך דופן ליתן לה מוונות לקיומה, אבל אינו נקרא בשם 'אישי' ולזה אמר שלע"ל אז תקראי לי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי". 869 קהלת יב, ג. 870 נדה לא, ב: "בא זכר בעולם, בא ככרו בירו, זכר - זה כר ... נקבה, אין עמה כלום, נקבה - נקיייה באה". משום שבעלה חייב בפרנסתה ובמוונותיה. והוא מסמל ריחיים. 871 בראשית כז, כב. 872 בראשית רבה סה, כ. עיין בדברי אליהו שכתב המו"ל בהערה נליישב הרי לא נאמר שאין הידיים ידי עשו]: "שמעתי מפי הגה"צ המחבר מהראד"ב ז"ל שפירש שמילת 'קל' הראשון חסר וי"ו, ופירש אם 'קל קול יעקב' וקלה בעיניך, אז בא העונש ויהידיים ידי עשו' להכותך ולרצות אותך". ועיין בימי הפורים (מאמר יח) משי"כ הגר"ד כהן שליט"א בביאור הענין.

ז ומי איכא [דמפשל רצה לומר, מי יכול זה. זי איכא [דמייתי בירא]. רצה לומר, שלכן גם זה

י"שב"ם: "פארי - מורסן". ז"ה 843. וכל עוד לא הופרד גמ' לפנינו ליתא. 863 דכל את בית המקדש.

חרבך תחיה" 873 ו"משמני הארץ מושבך" 874. מי גרם לכל זה, שאין מחזיקי ידי תלמידי חכמים בישראל, או נחסר המזונות להם, וזהו הגלות, כמו שאמרו 875 'יורא כי לא יכול לו ויגע בכף [יריכו] 876 שהן ברכי תלמידי חכמים, המחזיק בהם 877. והם מזונות של תלמידי חכמים, ושם הרחיים עומדות, שהן נקראו [שחקים] כידוע למבין 878, וזה שנאמר 879: "וכל בניך לימודי ה'". [שבוע הבן סימן 880] הרחיים, ודי למבין 881.

והוא שאמרו 891: "הני ברכי - דרבנן - דשלהי, מיניהו הוה". שאין מחזיקים תלמידי חכמים. והוא מן האומות שהן המזיקים, והן עומדים עלינו "ככסלא לעוגיא". שהוא איש שדה" 892. "הני מאני דרבנן דבלי מחופיא ערום ועריה". שאין לה תורה 884 ומעשים

873 בראשית כז, מ, 874 שם, לט. 875 זוהר ח"א פרשת וישלח קעא ע"א: "יורא כי לא יכול לו, מה עבר, מיד ויגע בכף ירכו דאתחכם לקבליה, אמר כיון דאתברו סמכין דאורייתא מיד אורייתא לא אתחקף, וכדין יתקיים מה דאמר אבוהון הקול קול יעקב והידיים ידי עשו". [אמר, כיון שישברו תומכי התורה, מיד התורה לא תחזוק, ובוה יתקיים ... הקול קול יעקב וכו']. 876 בראשית לב, כו. 877 עיין לעיל בספרנו כבא בתרא עג, כ כענין ההיא אקרוקתא בד"ה ואמרו הני ברכי דרבנן. 878 עיין הערה 866 ובמהרש"א חידושי אגדות חגיגה שם: "נקרא שחקים מלשון שחיקה וטחינה". ועיין ברעיא מהימנא פרשת פנחס רלו ע"א, ובאור לישירים (לרמ"ק) פרק מא אות יא. 879 ישעיה נד, יג. 880 לעיל הערה 865. בכת"י חסר כמו שלש תיבות. 881 עיין אפיקי ים (לריא"ח) כגמ' כאן. 882 בראשית כח, כ. 883 יחזקאל טז, ז. 884 בתיקוני זוהר תיקון סט צט ע"ב: "ואת ערום (ועריה) מאורייתא דבכתב, ועריה מאורייתא דבעל פה". ועיין בכיבור רבינו יורה דעה סימן רמה ס"ק ה על דברי השו"ע בס"ג: "מצוה על כל חכם מישראל ללמד לתלמידים". "בתנא דבי אליהו פכ"ז - כי תראה ערום וכסיתו, כיצד, אלא אם ראית אדם שאין בו דברי תורה הכניסוהו לביתך ולמדהו קריאת שמע ותפילה ולמדהו פסוק אחד בכל יום או הלכה אחת וזוהו במצות, לפי שאין לך ערום בישראל אלא מי שאין בו תורה ומצוות כו' כמ"ש ואת ערום ועריה" כו'. 885 בכיבור רבינו למשלי ו, כז, כ, כג: "וה'מדות' הן נקראות 'בגדים'. 886 כבא בתרא צח, א: "כל המתגאה בטלית של תלמיד חכם ואינו תלמיד חכם, אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא". 887 אבות פרק ג משנה יז. 888 משלי ו, כג. 889 קהלת יב, ג. 890 יחזקאל ג, יז. וכ"כ המאירי בחיבור תשובה (מאמר ב פ"י): "והיא הסיבה להקראם 'עיני העדה', והיא הכוונה להקראם 'צופים' ... צופה נתחין". ועיין בכיבור רבינו שיר השירים א, ד: "עיניך יונים. והן הנביאים, [ומכנה את הנביא בשם 'עינים', מפני שהעניים הם כלי הראיה, והנביא נקרא 'רואה'], כמ"ש 'צופה נתחין'". 891 ברכות ו, א: "אלמלי נתנה רשות לעין לראות, אין כל בריה יכולה לעמוד מפני המזיקין. אמר אביי אינהו נפשי מינן, וקיימי עלן כי כסלא לאוגיא וכו'. [פירש רש"י: "כשורת חפירה המקפת האוגיא שעושיין תחת הגפנים"]. הני ברכי דשלהי [פירש"י: "ברכיים עיפיים"] מנייהו. הני מאני דרבנן דבלו [פירש"י: "בגדי התלמידים שבלים מהר, והם אינם בני מלאכה שיכלו בגדיהם"]. מחופיא דידהו" [פירש"י: "באין המזיקים ויושבין אצלם ומתחככים בהם"]. 892 עיין לעיל בריש מאמר אית לן כירא בדברא: "ונמסר הכל לחיצונים, וזהו בשדה, בחלקו של איש שדה".

דידהו", [כמו שנאמר בגוים" 894 כו'.

וזה שאמרו: אית לן רי את הריחיים שלכם, [שנ עכשיו. זיל חייטיה. ש]

אמר [להו] כרכו [ל ואיחייטיה. ועיין רש"י

893 תהלים קו, לה. 84
דרבנן - בגדי התלמיד
כפירוש א: "ה'מדות' נג
לפנינו: "הוציאו לי ממ
896 אבות פ"ג מ"ז.

ממאני דכלו, שיוכלו לקיים התורה, ואז איחייטיה גם לריחיים. אמרו: ומי איכא דיכול למיכרך גרדי מריחייא. כי אחרי שאין קמת אין תורה⁸⁹⁶. אמר להו: ומי איכא דחייטא ריחייא. כי אם אין תורה אין קמת. אחרי שאין לנו חוטים ללבוש [אפילו משוירי האריגה שבלו], שהוא התורה, כמו שכתתי לעיל.

דידהו", [כמו שנאמר⁸⁹³]: "ויתערכו בגוים"⁸⁹⁴ כו'.

וזה שאמרו: אית לן ריחייא דתבירא. את הריחיים שלכם, [שנשכרו], אית לנו עכשיו. זיל חייטיה. שישוב לכם.

אמר [להו] כרכו [לי] מינה גרדי ואיחייטיה. ועיין רש"י⁸⁹⁵, הוציאו חוטין,

חלוקא דרבנן, כל המתלבש תלמיד חכם כו'⁸⁸⁶. וזהו [ם] קול רחיים ואור נר" שהוא גם אין קמת אין תורה"⁸⁸⁷, "כי נר מצוה ותורה אור"⁸⁸⁸, "ובטלו הטוחנות כי מעטו בארובות". שהם עיני העדה,⁸⁸⁹: "צופה נתתיך לבית

: "הני ברכי - דרבנן - הוה". שאין מחויקים תלמידי האומות שהן המזיקים, והן כסלא לעוגיא". שהוא "איש מאני דרבנן דבלי מחופיא

שלח קעא ע"א: "וירא כי לא דאתברו סמכין דאורייתא מיד והידים ידי עשו". [אמר, כיון ל' יעקב וכו']. 876 בראשית "נקרא בד"ה ואמרו הני ברכי "נקרא שחקים מלשון שחיקה (לרמ"ק) פרק מא אות יא. יבות. 881 עיין אפיקי ים 884 בתיקוני זוהר תיקון על פה". ועיין בכיאר רבינו ו מישראל ללמד לתלמידים". ת אדם שאין בו דברי תורה יום או הלכה אחת וזרוהו ו' כמ"ש ואת ערום ועריה" 'בגדים'. 886 בבא בתרא מכניסין אותו במחיצתו של כג. 889 קהלת יב, ג. סיבה להקראם 'עיני העדה', זשירים א, ד: "עיניך יונים. איה, והנביא נקרא 'רואה', 'ראות, אין כל בריה יכולה לאוגיא וכו'. [פירש רש"י: 'פירש"י: "ברכיים עיפיים"] ם אינם בני מלאכה שיכלו ככים בהם"]. 892 עיין ה, בחלקו של איש שדה".

893 תהלים קו, לה. 894 אולי כוונתו, משום הקירבה והתחככות עם האומות מפסידים את החלוקא דרבנן - בגדי התלמיד חכם. [עיין בכיאר רבינו ישעיה ג, ו; משלי ו, כז ושיר השירים א, ז בפירוש א: "ה'מידות' נקראו 'חלוקא דרבנן'"]. 895 בכת"י יש ריוח כמו של תיבה. פירש"י לפנינו: "הוציאו לי ממנה חוטין כדרך נשים שמוציאין חוטין מן הבגד ותופרין אותו בהן". 896 אבות פ"ג מ"ז.